

Nr 9.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om viss skattefrihet beträffande svenska statens sparobligationer; given Stockholms slott den 1 augusti 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om viss skattefrihet beträffande svenska statens sparobligationer.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

förordning om viss skattefrihet beträffande svenska statens sparobligationer.

Härigenom förordnas som följer:

Vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skall belopp, som vid inlösen av svenska statens sparobligationer erhållits utöver inköpspriset, icke utgöra skattepliktig inkomst. Vid uppskattning av förmögenhet enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skola obligationerna upptagas till inköpspriset.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1941.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 augusti
1940.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler förslag till förordning om viss skattefrihet beträffande svenska statens sparobligationer samt anför därvid följande:

I syfte att erbjuda i första hand de breda lagren inom befolkningen en ny sparform, som samtidigt innebär en direkt medverkan från spararnas sida vid statens upplåning, har riksgäldskontoret utgivit *svenska statens sparobligationer*. Försäljningen av sparobligationer, som för riksgäldskontorets räkning verkställles av postsparbanken, tog sin början den 12 januari 1940.

För sparobligationerna gälla bland annat följande av riksgäldskontoret fastställda bestämmelser.

Enskild person äger att för egen räkning eller till förmån för annan enskild person hos postsparbanken inköpa sparobligationer. Sådan obligation gäller endast om den är insatt i särskild bok, benämnd *sparobligationsbok*, som utfärdas vid inköpet av den första obligationen.

Sparobligationer finnas i följande valörer, nämligen 25, 50, 100 och 500 kronor (den sistnämnda valören införd i mars 1940). Det belopp, varå sparobligation sålunda lyder, utgör dess högsta *inlösningsvärde*. Obligationerna försäljas emellertid till lägre pris, *inköpspriset*. Detta utgör 20 kronor för obligation å 25 kronor, 40 kronor för obligation å 50 kronor, 80 kronor för obligation å 100 kronor och 400 kronor för obligation å 500 kronor. Flera obligationer få samtidigt inköpas.

En och samma persons innehav av sparobligationer må icke överstiga visst av riksgäldskontoret fastställt högsta belopp. Detta utgjorde till en början 500 kronors inlösningsvärde men höjdes i mars 1940 till 1,000 kronors inlösningsvärde.

Såsom likvid för sparobligation må i stället för kontanta medel användas av postsparbanken utgivna sparmärken. Sparmärke lyder å 4 kronor.

Sparobligation inlöses med fulla värdet, d. v. s. med det belopp, varå sparobligationen lyder, efter utgången av det sjätte året (räknat från första dagen i det kalenderkvartal, under vilket den inköpts).

Ägare av sparobligation kan emellertid få densamma inlöst även tidigare

(förtidsinlösen). På sätt närmare framgår av nedanstående tabell stegras inlösningsvärdet successivt under obligationens löptid.

Sparobligationer inköpta för	Inlösningsvärde under					Inlösningsvärde efter 6:e årets slut
	2:a året	3:e året	4:e året	5:e året	6:e året	
kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
20: —	20: 40	21: 20	22: —	22: 80	23: 60	25: —
40: —	40: 80	42: 40	44: —	45: 60	47: 20	50: —
80: —	81: 60	84: 80	88: —	91: 20	94: 40	100: —
160: —	163: 20	169: 60	176: —	182: 40	188: 80	200: —
400: —	408: —	424: —	440: —	456: —	472: —	500: —
800: —	816: —	848: —	880: —	912: —	944: —	1,000: —

Tidsbestämningarna »2:a året» etc. i tabellen räknas från och med första dagen i det kalenderkvartal, varunder obligationen inköpts. Inlösningsvärdet under första året motsvarar inköpspriset.

Övergår äganderätten till sparobligationsbok från en till annan vare sig genom arv eller testamente eller till följd av konkurs eller utmätning, skall därom ofördröjligen göras skriftlig anmälan till postsparbanken. Innan sådan anmälan skett och blivit godkänd, medför överlåtelsen ej någon rätt mot postsparbanken. Överlåtelse av sparobligationsbok må ej äga rum i annat fall än nu sagts.

På begäran av riksgäldskontoret har kammarrättsrådet, juris doktorn *Carl W. U. Kuylenstierna* avgivit en den 15 februari 1940 dagtecknad promemoria rörande inkomst- och förmögenhetsbeskattningen av svenska statens sparobligationer. I promemorian anföres följande:

Enligt svensk rättstillämpning lär beträffande belopp, som utfalla å obligationer, vid inkomstbeskattningen normalt förfaras på det sätt, att utfäst ränta beskattas såsom intäkt, när den blir tillgänglig för lyftning,

att över- eller underkurs i samband med obligationens utfärdande betraktas såsom pristillägg resp. rabatt vid inköpet, vartill hänsyn tages endast vid beskattning för realisationsvinst,

samt att, om obligation — vare sig på grund av bestämmelse i samband med utfärdandet eller på grund av senare överenskommelse — inlöses för högre eller lägre belopp än det varå den lyder, den därigenom uppkommande vinsten resp. förlusten ej lägges till resp. avdrages från räntan, utan att hänsyn tages till sådant belopp endast vid beskattning för realisationsvinst.¹

Jag har likväl anledning tro, att denna praxis ej tillämpas alldeles genomgående. I varje fall lär den ej genomgående kunna dokumenteras med klara prejudikat.

¹ Det anförda gäller ej obligationer som ingå i rörelse. Dyliga obligationers behandling i beskattningsavseende skall ej här beröras.

Oavsett om nämnda praxis är fullt allmän eller ej, torde det böra framhållas, att den, om också i flertalet fall naturlig, ej kan anses utgöra en självklar konsekvens av skatteförfattningarnas innehåll. Från obligationsutfärdarens synpunkt är överkurs vid inlösen liksom underkurs vid utfärdandet att anse såsom lånekostnad, medan å andra sidan rabatt vid inlösen liksom överkurs vid utfärdandet är att betrakta såsom en minskning i sådan kostnad. Detta torde också erkännas vid skattetillämpningen. Från obligationsförvärvarens synpunkt åter kan bedömandet ställa sig på olika sätt. En överkurs vid snart förestående förtidsinlösen exempelvis torde för mottagaren vanligen te sig som en räntegottgörelse för den förtidiga inlösningen. Om däremot en obligation förvärfvas till underkurs och efter lång tid skall inlösas till pari, torde obligationsinnehavaren vanligen betrakta vinsten som kapitalökning. För det allmänna medvetandet torde väl skillnad framför allt göras mellan obligationer med återstående lång löptid och sådana med återstående kort löptid. Beträffande obligationer med återstående kort löptid torde benägenheten att såsom ränteavkastning uppfatta belopp, varmed inlösningvärdet överstiger förvärvskostnaden, vara större än beträffande obligationer med återstående lång löptid.

Det anförda torde tillräckligt visa, att det ej är möjligt att draga en klar begreppslik gräns mellan ränteavkastning och kapitalökning. I verkligheten är det i båda hänseendena fråga om avkastning, som förfaller till betalning i den ena eller andra formen vid det ena eller andra tillfället. Vanligen torde dock den form som väljes vara betingad av reella hänsyn. En över- eller underkurs vid utfärdandet av obligationer är till för att så att säga komplettera räntevillkoren. Den vanligaste anledningen härtill är att räntefoten bör bestämmas i avrundat belopp, eller att lånet utsläppes under längre tid med växlande ränteläge. En dylik över- eller underkurs kan emellertid också föranledas av annat förhållande. Såsom exempel kan anföras, att under konjunktur med hög ränta långfristiga lågprocentiga obligationer äro särskilt begärliga och därför utsläppas, ehuru till avsevärd underkurs. En utredning i vad mån den valda formen är motiverad av dylika sakliga hänsyn eller ej är emellertid i praktiken merendels omöjlig att åstadkomma. Man har därför vid skattetillämpningen måst nöja sig med hänsyntagande till rent yttre kännetecken. I stort sett synes gränsen hava dragits på det sätt att vad som formellt benämnes ränta också behandlas såsom ränta, medan övriga omständigheter hänföras till kapitalvärdena, utan att jag likväl vill påstå, att en sådan gränsdragning varit fullt allmängiltig. Det anförda betyder bl. a. att i praktiken normalt stor betydelse tillkommer den valör, å vilken en obligation lyder.

En tillämpning av de ovan angivna reglerna å sparobligationerna borde väl närmast resultera däri, att ingen beskattning för ränta ifrågakomme, utan att beskattning borde äga rum endast där förutsättningarna för skattepliktig realisationsvinst föreligga, d. v. s. praktiskt taget endast i sådant fall, där förtidsinlösen sker inom fem år från förvärvet. Obligationerna lyda å de belopp, som skola erhållas vid deras inlösen efter sex år. Formellt löpa de alltså ej med någon som helst ränta, och de lägre belopp, för vilka de tecknas, hava formellt karaktär av underkurs.

Ett sådant resultat är emellertid från skattelagstiftningens utgångspunkter uppenbarligen orimligt. Det skulle öppna en utväg att utfärda räntebärande skuldförbindelser, för vilka praktiskt taget ingen inkomstbeskattning ifrågakomme, en utväg som helt visst kunde leda till allvarliga missbruk från enskilda låntagares sida. I det föreliggande fallet är det utom allt tvivel fråga om i verklig mening räntebärande papper, vilka även så uppfattas av

allmänheten. Såvitt jag kan se hade utan någon reell ändring av obligationernas innebörd eller de med dem förenade rättsverkningarna dessa kunnat utställas att lyda å de belopp, för vilka de förvärfvas. I dylikt fall skulle otvivelaktigt de belopp, med vilka obligationerna ökas i värde, formellt haft karaktär av och bort i beskattningsavseende behandlas såsom ränta. Enligt min mening nås också det enda förnuftiga resultatet i beskattningsavseende, om man betraktar det belopp, som faktiskt är ränta, såsom sådan, med bortseende alltså från den uppenbarligen ej ur planen för lånet härledda utan ur ren lämplighetssynpunkt valda bestämningen av de belopp, varå obligationerna lyda. I själva verket synes formuleringen kunna än mer tillspetsas på det sätt, att här uppenbarligen fråga *ej* är om en verklig underkurs, som så att säga kompletterar räntevillkoren, utan att skuldförbindelsernas verkliga kapitalbelopp äro just de belopp, för vilka obligationerna förvärfvas. Sparobligationernas form och de därmed förbundna villkoren i övrigt — med förbud mot överlåtelse m. m. — äro så säregna, att någon olägenhet av ett sådant förfaringssätt med hänsyn till dess prejudicerande verkan näppeligen behöver befaras.

I detta sammanhang torde förtjäna framhållas den analogi som i visst avseende föreligger med vanliga affärsväxlar. Dessa inlösas för de belopp å vilka de lyda, formell ränta får enligt uttrycklig bestämmelse i växellagen endast undantagsvis förekomma. Den faktiska förräntningen sker i form av diskontering. Vid beskattningen behandlas emellertid diskontot genomgående såsom ränta.

Jag anser de sålunda på sakliga synpunkter grundade skälen för ståndpunkten, att värdeökningen på sparobligationerna bör beskattas såsom ränta, så starka, att jag vågar göra uttalandet att den bör tillämpas utan hinder av de förut angivna formella synpunkterna.

Det återstår emellertid att från dessa utgångspunkter också besvara frågan, *när* beskattningen av räntan skall försiggå. I detta avseende synas närmast två alternativa utvägar tänkbara.

Den första av dessa utvägar är att låta räntan successivt beskattas under obligationernas löptid. Härvid skulle anläggas det betraktelsesättet, att fråga vore om en sexårsränta, vilken successivt bleve tillgänglig för lyftning vid varje tidpunkt, då värdeökning vid inlösen ägde rum, med det belopp som representerade värdeökningen.

Den andra utvägen är att anse räntan tillgänglig för lyftning först i den mån den i samband med obligationens inlösen utbetalas, dock givetvis senast vid sjätte årets slut.

Av dessa utvägar synes den senare ofrånkomligen vara den mera hållbara. Det särskilt utmärkande för ifrågavarande obligationer är att räntan förfaller till betalning vid inlösen, och det kan svårigen göras gällande att den i annat sammanhang är tillgänglig för lyftning. Frågan hur man i detta avseende förfar äger väl i praktiken ej större betydelse. Då emellertid samtidig tillämpning av båda alternativen ej kan ifrågasättas, lär företrädet böra tillerkännas det senare alternativet.

Jämväl ur taxeringsteknisk synpunkt synes det senare alternativet vara att föredraga. Det torde bliva svårt för allmänheten att förstå, att såsom inkomst skulle upptagas belopp, som ännu ej uppburits och som ej kunnat utan förmögenhetens realiserande uppbäras. Mången obligationsägare torde också finna det svårt att ur inlösningsplanen uträkna den årliga räntan. För taxeringsmyndigheterna åter skulle det bliva svårt att verkställa kontroll å räntorna, om dessa skulle årligen beräknas. Om sparobligationer komma att utsläppas under längre tidsrymd och sålunda upplysning om inköpsti-

derna skulle bliva erforderlig, bleve en dylik kontroll ytterligare försvårad. De taxeringstekniska synpunkterna böra visserligen knappast tillerkännas större betydelse vid bedömande av den materiella skattefrågan men torde dock förtjäna beaktande såtillvida, att de ej kunna åberopas såsom skäl emot den lösning, till vilken det sakliga bedömandet synes leda.

Vad förmögenhetsbeskattningen angår, bör såsom förmögenhetsvärde rätteligen upptagas det värde som vid beskattningsårets utgång utgör obligationens inlösningsvärde enligt den å obligationen tecknade inlösningsplanen.

*Departements-
chefen.*

För egen del kan jag helt instämma i de uttalanden, som i promemorian gjorts beträffande gällande skattelagstiftnings ståndpunkt i fråga om beskattningen av förevarande obligationer. Med hänsyn till de för obligationslånet gällande villkoren, särskilt i vad avser de för varje år successivt stigande, på förhand bestämda inlösningsvärdena, synes det mig uppenbart att hela det belopp, varmed sparobligation ökas i värde från inköpet till inlösningsvärdet, i beskattningsavseende är att betrakta såsom ränta. Jag delar även uppfattningen att hela räntebeloppet bör anses tillgängligt för lyftning först det beskattningsår, varunder det — i samband med sparobligationens inlösningsvärdet — utbetalas, dock senast vid sjätte årets slut. Att vid förmögenhetsbeskattningen såsom förmögenhetsvärde bör upptagas obligationens inlösningsvärde vid beskattningsårets utgång enligt inlösningsplanen synes riktigt.

Om sålunda enligt gällande rätt skattskyldighet under alla omständigheter får anses föreligga beträffande avkastningen å sparobligationer samt i dessa nedlagt kapital, inställer sig frågan, om icke på grund av särskilda omständigheter skattefrihet i detta fall bör stadgas i avseende å avkastningen. Starka skäl för en sådan åtgärd finnas enligt min mening. Den form av upplåning för statens behov, som sparobligationerna representera, vänder sig till de små spararna. Man bör undvika att ställa dessa inför beskattningskrav, vilka förutsätta en deklarationsskyldighet, som icke kan väntas bliva allmänt känd eller till sin innebörd rätt förstådd. Med hänsyn till att innehavet av sparobligationer är maximerat till 1,000 kronors inlösningsvärde för varje person bli de inkomster som skulle befrias från beskattning av förhållandevis ringa omfattning.

Den förmånliga ställning i räntehänseende för sparobligationerna, som skulle följa av skattefriheten, synes icke behöva medföra ogynnsamma följder vare sig vid statens fortsatta upplåning under andra former eller för banker och övriga institutioner, som förvalta allmänhetens sparmedel.

Den av mig här motiverade skattefriheten torde böra avse även redan försålda sparobligationer samt de fall, då sparobligation av staten inlöses i förtid.

Vad förmögenhetsbeskattningen angår torde skäl saknas att låta det i sparobligationer nedlagda kapitalet få en särskilt förmånlig ställning. För att underlätta deklarationsskyldigheten synes dock böra stadgas, att obligationerna vid förmögenhetsuppskattningen skola upptagas till inköpspriset.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att ett inom finansdepartementet utarbetat *förslag till förordning om viss skattefrihet beträffande svenska statens sparobligationer* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställer förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Birger Öhman.
